

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Tanskanen, T. 2020. Ammattikorkeakoulujen luovat alat ovat ratkaisu moniin yhteiskunnan kehittämishaasteisiin. Talk-verkkolehti, Taide 5.2.2020.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/taide/ammattikorkeakoulujen-luovat-alat-ovat-ratkaisu-moniin-yhteiskunnan-kehittamishaasteisiin/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Tanskanen, T. 2020. Ammattikorkeakoulujen luovat alat ovat ratkaisu moniin yhteiskunnan kehittämishaasteisiin. Online Magazine Talk, Art 5.2.2020.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/taide/ammattikorkeakoulujen-luovat-alat-ovat-ratkaisu-moniin-yhteiskunnan-kehittamishaasteisiin/>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Timo Tanskanen

koulutusjohtaja, ARENen kulttuurialan kehittämisryhmän puheenjohtaja, Turun ammattikorkeakoulu / Taideakatemia

Ammattikorkeakoulujen luovat alat ovat ratkaisu moniin yhteiskunnan kehittämishaasteisiin

Avainsanat: [koulutus](#), [kulttuuri](#), [taide](#), [taideakatemia](#)

Kulttuurialoille ominainen vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen, yhteisöllisyys, innostaminen, innovointi sekä aineeton arvonluonti ovat asioita, joita tarvitaan monilla aloilla. Ammattikorkeakoulujen maakunnat kattava verkosto toteuttaa ja kehittää koulutusta, jossa käyttäjälähtöisyys, liiketoimintaosaaminen ja ylialainen kehittämistyö ovat olennaisia perinteisten taide- ja kulttuurialan osaamisalueiden ohessa – ihmiskeskisesti. Arenen eli Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston kulttuurialan kehittämisryhmä on ottanut kantaa kulttuurialan koulutuksen turvaamiseksi. Tässä artikkelissa tuodaan esiin kannanoton sisältöjä perusteluineen; tämän artikkelin kirjoittaja on yksi Arenen kannanoton laatijoista.

Korkeakoulut käyvät säännöllisesti tavoiteneuvotteluja Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Vuosia 2021–2024 koskevat tavoiteneuvottelut käydään keväällä 2020. Tavoiteneuvotteluprosessi on monivaiheinen – korkeakoulujen ja ministeriön välillä strategisia ja toiminnallisia tavoitteita on valmisteltu jo syksystä 2019 asti. Tavoiteneuvottelusopimuksessa määritetään useita korkeakoulun toimintaan ja talouteen liittyviä tavoitteita sekä reunaehjoita tuleville vuosille. Turun ammattikorkeakoulu toimii ARENen kulttuurialan kehittämisryhmän puheenjohtajana ja valmisteli [ammattikorkeakoulujen yhteisen kannanoton](#) kulttuurialan koulutusten yhteiskunnallisesta merkityksestä ja kehitystarpeista tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kososelle. Kehittämisryhmän puheenjohtajana toimii Turun ammattikorkeakoulun rehtori **Vesa Taatila**. Arene on julkaissut [uutisen kannanotosta](#) omilla verkkosivuillaan.

Ammattikorkeakoulujen kulttuurialan tutkintomääriin tarvitaan maltillisia lisäyksiä

Ammattikorkeakoulut näkevät tärkeäksi, ettei kulttuurialan koulutuksiin ja tutkintomääriin kohdenneta enää lisäleikkauksia, jotka vaarantaisivat pitkäjänteisen kehitystyön. Ammattikorkeakoulut esittävät, että kulttuurialan tutkintomääriin tehdään tulevaisuudessa harkittuja lisäyksiä, jotka mahdollistavat uusiin muutos- ja osaamistarpeisiin vastaamisen ja korkeakoulujen profiloitumisen tukemisen.

OKM:n tuore korkeakoulutuksen tilannekuvaraportti tuo esiin, että Suomessa humanististen, yhteiskunnallisten sekä taide- ja kasvatusalojen koulutusmäärät ovat pienemmät kuin OECD:ssä ja EU:ssa keskimäärin. Samanaikaisesti Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa todetaan, että taiteen, kulttuurin ja luovien alojen tuotanto- ja palvelusektorit ovat työvoimavaltaisia ja ne kasvavat edelleen. Aiemmissä OKM:n koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa on ollut jatkuva trendi luovien alojen koulutuksen vähentämiseen.

Tilastokeskuksen Kulttuuri 2018 -aineisto osoittaa, että kulttuuritoimialoilla korostuu yrittäjänä toimiminen ja aloilla työllistyvät ovat huomattavassa määrin korkeakoulutettuja. Systemaattinen kulttuurihyvinvointityön koordinaatio ammattikorkeakouluissa on edistänyt aktiivisen toimijaverkoston muodostumista ja erilaisten kulttuurihyvinvointipalveluiden kehittämistä. Tuore WHO:n julkaisema raportti koostaa tutkimustietoa taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista. Luovien alojen ansaintamalleista ja kytkennästä mm. sote-alalle on tehty lukuisia selvityksiä. Eri hallinnonalojen ja korkeakoulutahojen yhteistyötä kannattaa edistää hallitusohjelmassa mainitulla tavalla sekä selvitykset huomioon ottaen.

Arenen kulttuurialan kehittämisryhmän kannanotossa todetaan: "Yli 7 miljoonaa eurooppalaista on suoraan kulttuurialan ja luovien alojen palveluksessa; kysymyksessä on EU:n kolmanneksi suurin työnantaja, joka kuuluu Euroopan talouskasvun voimanpesiin ja jolla työllisyys kasvoi jopa taantuman aikana. Ala työllistää EU:ssa yli viisi kertaa enemmän ihmisiä kuin tietoliikenneala: 3,3 % EU:n työssä käyvästä väestöstä. Liikevaihto on yli 500 miljardia euroa. Kulttuuriala ja luovat alat kiinnostavat erityisesti nuoria; yli 19 % työntekijöistä on alle 30-vuotiaita."

Siitä huolimatta, että AMK:n kulttuurialan tutkintoon valmistuneiden työllisyysluvut vaihtelevat merkittävästi, työvoimatilaston mukaan mm. tanssinopettajien, konservaattoreiden ja muusikoiden työttömyys on muihin aloihin suhteutettuna erittäin pientä. Kannanotto linjaa: "Tutkintokatot ovat tarpeellisia, ja niiden riittävästä tasosta suhteessa pitkän aikavälin kehityssennusteisiin on pidettävä huolta. Vahvat TKI-toimintaa tekevät AMK-tutkintokoulutuksen yksiköt pystyvät ylläpitämään ja kehittämään osaamiskettyymiä, jotka tukevat alueillaan jatkuvaa oppimista, tuottavat täydennyskoulutusta ja vastaavat työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin."

Luova osaaminen uuden arvonluonnin ja uusien työpaikkojen tuottajana

Hallitusohjelmassa halutaan tukea korkeakoulutusta kaikissa maakunnissa, ja maakuntien liitoilla katsotaan olevan keskeinen merkitys aluekehityksen ja yhteistyön edistäjänä. Kulttuurialojen ammattikorkeakoulutusta järjestetään eri puolilla Suomea, ja korkeakouluyksiköissä toimivat työelämään integroituneet asiantuntijat muodostavat alueille merkittävän eri toimijoita yhdistävän osaamispääoman. Tämä ilmentää erinomaisesti hallitusohjelmassa artikuloitua tavoitetta ammatillisen osaamisketjun vahvistamisesta suomalaisessa TKI-järjestelmässä.

"Kulttuurin ja luovien alojen rooli yhteiskunnassa on muuttunut: Tällä hetkellä vallitsevana teemana on aineeton arvonluonti, jossa huomioidaan luova osaaminen henkilensä pääomana ja sen hyödyntäminen laajasti myös muilla toimialoilla ja uudelaissa konteksteissa."

Tämä korostuu erityisesti muotoilu- ja media-aloilla, mutta yhtä lailla myös soveltavan taiteen eri muodoissa. Aineettoman arvonluontiin kytkeytyvät olennaisesti aineettomat innovaatiot ja niihin liittyvien oikeuksien (IPR) hallinta. Aineettoman arvonluonnin kehittämisen edellytyksenä on korkeatasoinen taiteellinen ja luova osaaminen. OKM:n Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi -työryhmäselvityksessä on tunnistettu luovien alojen kasvuun liittyviä esteitä ja esitetty niille ratkaisuja. Selvitys nostaa esiin, että alalla on kasvupotentiaalia.

Opetushallituksen koordinoimassa Osaamisen ennakointifoorumissa arvioidaan kulttuurialan kehityksestä eri skenaarioissa melko yhtenevästi, että kaupallisesti määrittävän kulttuurin rinnalla tapahtuu omaehtoisten ja erilaisten alakulttuurien nousu joukkorahoituksen, yhteisöllisyyden ja paikallisen aktiivisuuden avulla. Kulttuurisektorin nähdään olevan vahvasti mukana monialaisessa yhteistyössä. Uudenlaiset työtehtävät ja ammatit laajentavat ja monipuolistavat työllistymisen mahdollisuuksia. Tämä näkökulma on yhtenevä hallitusohjelman kirjaukseen korkeakoulutuksen uutta työtä luovasta luonteesta, mikä otetaan huomioon erityisesti kulttuurialan ammattikorkeakoulutuksen sisällöissä.

"Uudet työpaikat näyttävät syntyvät usein nimenomaan eri alojen rajapinnoille."

Luovien alojen osaaminen vie eteenpäin myös muita kuin kulttuurialan toimijoita

Luonnontieteellisen osaamisen (STEM) kehittäminen yhteiskunnassa on nähty tärkeäksi voimavaraksi. On kuitenkin huomattu, että luovuuden ja innovointiosaamisen kehittämisessä taidealojen sisällöllä ja ajattelutavoilla on keskeinen rooli (STEAM).

"Luovien alojen osaamista voidaan hyödyntää mm. kestävään kehitykseen liittyvän osaamisen ja uudenlaisten ajattelumallien synnyttämisessä."

Nuorten osallisuus yhteiskunnassa on keskeinen Suomen menestyksen edellytys. Laadukkaan ja pedagogisesti korkeatasoisen kulttuuri-, taide- ja harrastustoiminnan saavutettavuus on tärkeää elämänlaadun kehittämisessä eri ikävaiheissa sekä vaikeuksien kohtaamiseen ja käsittelyyn liittyvän resilienssin lisäämisessä.

"Elävä kulttuuri muodostaa sivistisyhteiskunnan itseisarvoisen perustan sekä vahvistaa demokratiaa ja sananvapautta, mihin hallitusohjelmassa viitataan."

Ammattikorkeakoulut ovat vakiinnuttaneet paikkansa toiminta-alueillaan ja nousseet keskeiseen rooliin osaamisen, tutkimuksen, työelämän ja liiketoiminnan toimialat ylittävinä kehittäjinä. Ammattikorkeakoulut pystyvät hyödyntämään monialaisuuttaan sidosryhmiensä hyödyksi. Tämä vahvistuva rooli on muuttanut alueilla aiemmin vallinnutta tilannetta, ja luovien alojen osaamista hyödynnetään yhä useammin muilla kuin perinteisillä kulttuurialoilla. On huomioitava myös esimerkiksi ammattikorkeakouluissa järjestettävän taidealan opettajakoulutuksen merkitys mm. taiteen perusopetuksen ja harrastustoiminnan alueellisen tarjonnan laadussa. Taiteen edistämiskeskuksen alueellisen osaajaverkoston kytkeminen vahvemmin ammattikorkeakoulujen ja maakuntaliittojen työhön vahvistaisi luovien alojen alueellisia osaamiskeskeytyksiä entisestään.

Lähteet

Creating Growth. Measuring cultural and creative markets in the EU. December 2014. EY. Saatavilla: <http://www.creatingeurope.eu/en/wp-content/uploads/2014/11/study-full-en.pdf>.

Kosonen, Hanna 2013. Johan nyt on markkinat – vai onko? Taide- ja kulttuurilähtöisten palveluiden markkinat sosiaali- ja terveysalalla -loppuraportti. Luovien alojen liiketoiminnan kehittämisyhdistys Diges ry. Saatavilla: https://storage.googleapis.com/turku-amk/2019/08/johan_nytonmarkkinat_vaionkoloppuraportti.pdf.

Luova osaaminen uuden arvonluonnin tuottajana 2018. Luova ja osallistava Suomi -ESR-hanke. Saatavilla: https://www.aboamare.fi/_media_24470_/R&D%20kuvat/IRM-Tool/IRM/Luova-osaaminen-uuden-arvonluonnin-tuottajana.pdf.

Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän raportti 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:18. Saatavilla: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79725/Luova%20talous%20ja%20aineettomat%20arvot_FINAL.pdf.

Osaamisen ennakointifoorumi 2019. "Nyt on varmistettava, miten tässä päästään maaliin." Osaamisen ennakointifoorumin ulkoinen arviointi. Väliaraportti 29.3.2019 > 16.4.2019. Owlgroup. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/oef_valiraportti_lopullinen.pdf.

Pääministeri Marinin hallitusohjelma 2019 Hallitusohjelma. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma>.

Tilannekuvaa korkeakoulutuksesta ja tutkimuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:34. Saatavilla: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161968/OKM_2019_34.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Tilastokeskus 2018. Kulttuuriammateissa ja -toimialoilla työskentelevien lukumäärä kasvoi vuonna 2018 edellisvuodesta. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/kt/2018/01/kt_2018_01_2019-06-10_tie_001_fi.html.

05.02.2020

